

Warszawa, 28.11.2019 r.

dr hab. Anna Sroka
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

Ocena osiągnięcia naukowego:

**„Polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 17888-1986: od marginalizacji do integracji”
oraz pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego w
postępowaniu habilitacyjnym Pani dr Małgorzaty Mizerskiej-Wrotkowskiej**

1. Podstawa wykonania recenzji

Podstawą opracowania recenzji jest pismo Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów z dnia 3 września 2019 informujące o powołaniu mnie do komisji w charakterze recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym Pani dr Małgorzaty Mizerskiej-Wrotkowskiej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce (wg nowej klasyfikacji dyscypliny nauki o polityce i administracji). Recenzja sporządzona jest zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 nr 65 poz. 595 z późn. zm.; tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 1789), pozostającymi w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018, poz. 1669 z późn. zm.).

2. Sylwetka zawodowa Habilitantki

Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska jest absolwentką kierunku stosunków międzynarodowych na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Studia ukończyła z wyróżnieniem w 2004 r. Na tym samym wydziale Habilitantka rozpoczęła studia doktoranckie w roku 2004, które zwieńczone zostały uzyskaniem stopnia doktora w 2007 r. Po doktoracie w 2008 r. została zatrudniona na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych (obecnie Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych) w Katedrze Europeistyki na stanowisku adiunkta, gdzie pracuje do chwili obecnej. Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska w ubiegłych latach była również zatrudniona poza Uniwersytetem Warszawskim, tj. w latach w 2005-2010 w Wyższej Szkole Cła i Logistyki w Warszawie.

W odniesieniu do przygotowania do prowadzenia samodzielnej pracy naukowej i wskazanego osiągnięcia naukowego, warto także dodać, że Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska ukończyła XXXIV Liceum Ogólnokształcące im. Miguela Cervantesa w Warszawie w klasie dwujęzycznej z wykładowym językiem hiszpańskim. Ponadto przebywała na rocznym stypendium na Uniwersytecie w Granadzie w roku akademickim 2000/2001 oraz na pobycie w ramach programu Erasmus na Uniwersytecie w Lund w roku akademickim 2003/2004. Zrealizowała także studia podyplomowe w Centro de Investigación y Docencia Económicas w ramach stypendium rządu meksykańskiego w roku akademickim 2004/2005.

3. Ocena osiągnięcia naukowego

Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe to monografia zatytułowana „Polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 1788-1986: od marginalizacji do integracji” wydana w Warszawie w 2019 r. przez Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR.

Wybrany przez Habilitantkę temat pracy oceniam bardzo pozytywnie, gdyż na gruncie polskiej politologii brak jest całościowych opracowań dotyczących polityki zagranicznej Hiszpanii. Zastrzeżenia mogą budzić ramy czasowe przyjęte przez Habilitantkę, zarówno data początkowa, a mianowicie objęcie tronu przez Karola IV Burbona, jak i data końcowa tj. przystąpienie Hiszpanii do Wspólnot Europejskich. Uzasadnienie przyjęcia daty początkowej odnaleźć można na s. 26 „Pogłębioną analizę rozpoczęto od roku 1788, gdyż jest to data

objęcia tronu przez Karola IV, którego rządy oznaczały powolny upadek mocarstwowej pozycji Hiszpanii. Państwo to zaczęło przekształcać się stopniowo z mocarstwa kolonialnego w podmiot marginalizowany na arenie międzynarodowej”. Takie uzasadnienie jednak nie do końca przekonuje, biorąc pod uwagę, że osiągnięcie naukowe jest zgłaszane w zakresie dyscypliny nauki o polityce i administracji, a nie historii. Wydaje się, że Habilitantka powinna w sposób bardziej przejrzysty wykazać wpływ wydarzeń z czasów Karola IV na politykę zagraniczną współczesnej Hiszpanii. Także przyjęcie daty końcowej wydaje się mało zrozumiałe. Przytaczanym argumentem na rzecz przyjęcia daty końcowej są publikacje Patrycji Domejko-Kozery, dotyczące polityki zagranicznej za rządów Felipe Gonzáleza z lat 1982-1996. Jednak od rządów Felipe Gonzaleza minęło ponad 20 lat, a na gruncie polskiej politologii nie powstała żadna kompleksowa zwarta publikacja dotycząca polityki zagranicznej Hiszpanii po roku 1996.

Zadanie badawcze, jakie postawiła przed sobą Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska zostało dokładnie sprecyzowane. We wstępie Habilitantka pisze, że celem rozprawy było rozpoznanie podstawowych uwarunkowań kierunków oraz efektywności działań zewnętrznych Hiszpanii w analizowanym okresie. Ponadto podjęta została próba analizy podstawowych pojęć oraz wyznaczenie punktów zwrotnych w polityce zagranicznej Hiszpanii. Autorka stawia 6 głównych pytań badawczych odnoszących się do powyższych zadań badawczych: 1) w jaki sposób doszło do utraty przez Hiszpanię pozycji mocarstwa kolonialnego? 2) Jak udało się Hiszpanii zachować neutralność w obu wojnach światowych i jakie były tego konsekwencje? 3) Jaki był wpływ zaangażowania sił zewnętrznych na przebieg hiszpańskiej wojny domowej? 4) Jakie były etapy oraz przejawy wychodzenia Hiszpanii z izolacji międzynarodowej, w jakiej znalazła się po II wojnie światowej? 5) Jaki był wpływ transformacji ustrojowej Hiszpanii na jej pozycję na arenie międzynarodowej? 6) Jaki był wpływ członkostwa Hiszpanii we Wspólnotach Europejskich na jej politykę zagraniczną? Główna teza badawcza zaproponowana przez Habilitantkę brzmi następująco: „Od pierwszych przejawów słabnięcia hiszpańskiego imperium kolonialnego obserwujemy postępującą marginalizację Hiszpanii na arenie międzynarodowej. Do odzyskania przez to państwo istotnego miejsca w stosunkach międzynarodowych przyczyniły się: kres rządów Franco, transformacja ustrojowa oraz przystąpienie do struktur integracji europejskiej”. Dodatkowo odpowiednio do głównych pytań badawczych Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska, postawiła 6 tez cząstkowych. Powyższa część wpisuje się jak najbardziej w badania z zakresu dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Wstęp obejmuje także zastosowane w badaniach metody, których to wybór został bardzo szczegółowo uzasadniony. Punktem wyjścia jest stwierdzenie o zastosowaniu metodologii czerpiącej z różnych podejść badawczych. Habilitantka bardzo dokładnie charakteryzuje sposób wykorzystania podejść badawczych, adekwatnych do przeprowadzonych badań. To co wydaje się niezwykle cenne, to wykazanie przez Panią dr Małgorzatę Mizerską-Wrotkowską, które z wymiarów polityki zagranicznej Hiszpanii zbadane zostały przy wykorzystaniu określonej metody. Habilitantka wskazała ich w sumie siedem (studium przypadku, analiza systemowa, analiza decyzyjna, metoda instytucjonalno-prawna, metody behawioralne i metody historyczne, w tym genetyczna i ewolucyjna). Niewątpliwie należy podkreślić, iż Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska w sposób bardzo sprawny argumentuje zasadność dobru odpowiednich podejść metodologicznych i wykorzystanych technik badawczych. Wstęp zawiera także przegląd literatury dotyczącej badanych zagadnień, w języku polskim i językach obcych, przede wszystkim hiszpańskim. Ponadto zawiera zarys problematyki poszczególnych zagadnień. Konstrukcja wstępu jest prawidłowa i nie budzi zastrzeżeń.

Dysertacja Pani dr Małgorzaty Mizerskiej-Wrotkowskiej złożona jest z sześciu rozdziałów, z których niektóre zaczynają się swoistym wstępem polegającym na przedstawieniu sytuacji politycznej (rozdział III, V, VI) i niektóre z podrozdziałów kończą się podsumowaniem (w rozdziale III). Punktem wyjścia (rozdział I) są rozważania na temat teoretycznych aspektów polityki zagranicznej państwa. Pierwsza część rozdziału dotyczy stosunków międzynarodowych, druga polityki zagranicznej, trzecia natomiast dyplomacji. Lektura tej części pracy, wykazującej dobre przygotowanie Habilitantki z zakresu teorii, koncepcji i pojęć zastosowanych w pracy, nasuwa także pewne krytyczne spostrzeżenia. Ograniczę się do dwóch. Nie budzą wątpliwości dwie pierwsze części rozdziału, gdyż niewątpliwie pojęcia omawiane przez Habilitantkę są niezbędne w kontekście całej pracy, inaczej jest z częścią trzecią. Habilitantka opisuje na przykład protokół dyplomatyczny czy ceremoniał państwowy, których to nie analizuje w kolejnych rozdziałach. Niewątpliwie praca zyskałaby także na wartości gdyby z części teoretycznej wyprowadzony został schemat porównania polityki zagranicznej Hiszpanii w badanych okresach, tym bardziej, że Habilitantka we wstępie podkreśla znaczenie metody porównawczej w przeprowadzonych badaniach. Zastosowanie takiego samego schematu analizy w poszczególnych częściach pracy (np. sytuacja polityczna, główne priorytety polityki zagranicznej, relacje z sąsiadami etc.) wzbogaciłoby wywód i nadało mu większej przejrzystości, umożliwiając porównanie badanych okresów. W sumie, rozdział pierwszy potwierdza dobrą orientację w literaturze

poświęconej zagadnieniom związanym z analizowaną tematyką, mimo wymienionych krytycznych spostrzeżeń, które odnoszą się w większym stopniu do warstwy warsztatowej, aniżeli merytorycznej.

W rozdziale drugim Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska przedstawia kwestie polityki zagranicznej w latach 1788-1936. Przyjęty schemat analizy w większym stopniu ma charakter chronologiczny, aniżeli problemowy. Habilitantka w bardzo krótkich dziesięciu podrozdziałach scharakteryzowała przebieg wydarzeń począwszy od okresu panowania Karola IV do wojny domowej z 1936 r. Jak już wcześniej zostało wspomniane przyjęcie schematu analizy, pozwoliłoby na uniknięcie zwykłego opisu wydarzeń i wprowadzenie tych samych elementów, które byłyby analizowane w dziesięciu podrozdziałach. Habilitantka uniknęłaby w ten sposób zarzutu opisowego charakteru rozdziału. Pomocny byłby również wstęp i podsumowanie rozdziału, dla większej przejrzystości przeprowadzonego wywodu, ta uwaga odnosi się także do pozostałych rozdziałów.

Rozdział trzeci dotyczy okresu 1936-1945, zatem okresu hiszpańskiej wojny domowej i II wojny światowej. Habilitantka bardzo ciekawie opisuje układ sił i wsparcie udzielane obu stronom konfliktu wojny domowej (siłom gen. Francisco Franco i rządowi republikańskiemu), jak i umiędzynarodowienie samego konfliktu w odniesieniu do prawa międzynarodowego. Pewne wątpliwości mogą budzić kwestie terminologiczne, jak użycie sformułowania chociażby „Związek Sowiecki” zamiast „Związek Radziecki”. Bardzo dobrze natomiast przedstawiona została część dotycząca pozycji Hiszpanii na arenie międzynarodowej podczas II wojny światowej.

W rozdziale czwartym Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska koncentruje się na polityce zagranicznej od II wojny światowej do śmierci gen. Francisco Franco. Rozdział podzielony jest na pięć podrozdziałów w układzie chronologicznym, dwa ostatnie podrozdziały wyznaczają okresy objęcia tek przez ministrów spraw zagranicznych, tj. Fernando Marii Castielli i Georgio Lópeza Brawo. Kluczem analizy w tym rozdziale były główne kierunki polityki zagranicznej Hiszpanii.

Rozdział piąty poświęcony został wpływowi demokratyzacji Hiszpanii na jej pozycję w Europie i na świecie. Na wstępie przedstawione zostało tło transformacji systemowej, następnie przeanalizowana została polityka zagraniczna poszczególnych rządów hiszpańskich tj. rządu Carlosa Ariasa Navarro, Adolfo Suáreza, Leopolda Calvo-Sotelo i Felipe Gonzáleza. Główne priorytety polityki zagranicznej Hiszpanii oraz ewolucja jej pozycji na arenie międzynarodowej stanowiły główną oś analizy w niniejszym rozdziale.

Ostatni szósty rozdział dotyczy historii integracji Hiszpanii ze strukturami Wspólnot Europejskich, jak i skutków europeizacji Hiszpanii, tak w wymiarze gospodarczym, polityczno-społecznym, jak i społecznym. Ostatni podrozdział poświęcony został oddziaływaniu akcesji do Wspólnot Europejskich na hiszpańską politykę zagraniczną.

Rozprawę zamyka *Zakończenie*, Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska odnosi się w nim do zakreślonego wcześniej celu pracy, problemu badawczego oraz założonych tez. Główna teza badawcza została pozytywnie zweryfikowana, podobnie jak tezy cząstkowe.

Mimo wymienionych wcześniej zastrzeżeń o charakterze warsztatowym, należy podkreślić, że Habilitantka wykazała się erudycją, tak w warstwie faktograficznej, jak i teoretycznej, dowodząc bardzo dobrego rozeznania w podjętej przez siebie problematyce. Wykaz źródeł został przygotowany poprawnie. Wnioski zawarte w pracy posiadają solidną podstawę. Prezentowane w rozprawie rozważania mają charakter naukowy i są wypadkową przeprowadzonej analizy odpowiednich źródeł bibliograficznych. W zrealizowanym procesie badawczym Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska wykazała się umiejętnością połączenia podejścia właściwego dla nauki o polityce i administracji z dorobkiem innych dyscyplin, co zdecydowało o interdyscyplinarnym charakterze pracy.

Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska zrealizowała postawione zadanie badawcze. Oceniając zgłoszone osiągnięcie naukowe, należy stwierdzić, że wnosi istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej: nauki o polityce i administracji i spełnia wymogi ustawowe określone w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 nr 65 poz. 595 z późn. zm.; tekst jednolity Dz.U. 2017 poz. 1789), pozostającymi w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzając ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018, poz. 1669 z późn.zm.).

4. Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Habilitantka wskazała osiągnięcia w ramach trzech pól badawczych: Hiszpania w stosunkach międzynarodowych od XIX w. do współczesności, Szwecja i Europa północna w stosunkach międzynarodowych oraz wybrane aspekty polityki zewnętrznej UE i rola Polski w jej strukturach. W ramach pierwszego pola badawczego dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska wskazała swoje główne osiągnięcie naukowe. Opublikowała także 5 artykułów w czasopiśmie naukowych (3 w języku hiszpańskim i 2 w języku angielskim), 4 artykuły w

pracach zbiorowych (4 w języku angielskim) oraz 6 prac współredagowanych (5 w języku angielskim i 1 w języku hiszpańskim). W ramach drugiego obszaru badawczego Habilitantka opublikowała 2 monografie (1 w języku angielskim i 1 w języku hiszpańskim), 3 artykuły w czasopiśmie oraz 6 artykułów w pracach zbiorowych (1 w języku hiszpańskim i 1 w języku angielskim) oraz współredagowała 1 pracę zbiorową w języku angielskim. W ramach trzeciego obszaru opublikowała jeden artykuł w czasopiśmie, 3 artykuły w pracach zbiorowych (1 w języku angielskim), współredagowała jedną pracę zbiorową oraz sporządziła jedną recenzję. Ponadto opublikowała 2 podręczniki akademickie (dwujęzyczne hiszpańsko-polskie).

Pod względem ilościowym, jak i jakościowym, dorobek habilitantki jest znaczący. Publikacje w trzech językach, świadczą o umiędzynarodowieniu Pani dr Małgorzaty Mizerskiej-Wrotkowskiej i jej możliwościach uczestnictwa w badaniach, nie tylko na poziomie krajowym, lecz także międzynarodowym. Warto także dodać, że artykuły naukowe Habilitantki znalazły się w bazie SCOPUS, Web of Science czy ERIH. Zdziwienie może budzić, dość znaczna rozbieżność tematyczna prezentowanego dorobku, aczkolwiek w polskim środowisku naukowym nie jest to przypadek odosobniony.

Bardzo imponująca jest liczba projektów badawczych, w których brała udział Habilitantka. Spośród czternastu, aż pięć miało charakter międzynarodowy. Dziesięć projektów było finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa, jeden przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP oraz jeden przez Narodowe Centrum Nauki. W dwóch z nich środki pochodziły ze źródeł zagranicznych tj. hiszpańskiego Ministerstwa Nauki i Innowacji oraz hiszpańskiego Uniwersytetu CEU San Pablo w Madrycie. Warto także dodać, że aż w 6 projektach Habilitantka pełniła funkcję kierownika.

Pani dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska uczestniczyła w kilkunastu konferencjach naukowych i była organizatorką kilku z nich. Konferencje miały charakter zarówno krajowy, jak i międzynarodowy.

5. Ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej Habilitantki

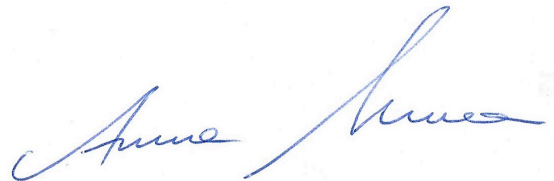
Osiągnięcia w zakresie działalności dydaktycznej i organizacyjnej Pani dr Małgorzaty Mizerskiej-Wrotkowskiej oceniałabym jako przeciętne, w skali polskiego środowiska naukowego. Aczkolwiek na wyróżnienie zasługuje aktywne uczestnictwo w wymianie akademickiej w ramach programu Erasmus, jak również prowadzenie zajęć w trzech językach

tj. polskim, angielskim i hiszpańskim, co nie jest normą, ani na polskich, ani na zagranicznych uczelniach. Podkreślenia wymaga także liczba wypromowanych licencjatów i magistrów w sumie 109, co bez wątpienia wiązało się z olbrzymim nakładem pracy ze strony Habilitantki.

6. Konkluzja

Podsumowując przegląd dokonań naukowych i organizacyjnych Pani dr Małgorzaty Mizerskiej-Wrotkowskiej, można stwierdzić, że zarówno dorobek naukowy, jak i dokonania o charakterze organizatorskim i popularyzatorskim w pełni kwalifikują ją do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Uważam, że dorobek przedłożony przez Panią dr Małgorzatę Mizerską-Wrotkowską jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 nr 65 poz. 595 z późn. zm.; tekst jednolity Dz.U. 2017 poz. 1789), pozostającymi w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzając ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018, poz. 1669 z późn.zm.) wnosi wkład w rozwój nauki w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji i subdyscyplinie współczesne stosunki międzynarodowe.

Tym samym wnioskuję o dopuszczenie Pani dr Małgorzaty Mizerskiej-Wrotkowskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Anna Anna', is positioned in the lower right quadrant of the page.